

Novosti iz zakonodavstva

Uloga ove rubrike jeste da upozna čitaoce s novinama u zakonodavstvu u BiH, posebno s onima koje mogu uticati na primjenu EKLJP-a i njenih standarda. Ova rubrika ne predstavlja iscrpnu listu već izbor važnijih aktuelnih zakonodavnih inicijativa ili rješenja, te sadrži opis zakonskog akta o kojem je riječ, kao i komentar načina na koji on utiče na primjenu relevantnih evropskih pravnih standarda. U ovom broju predstavljamo Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 66/216).

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije BiH rezultat je višegodišnjih napora da se zakonski tekst Zakona o zabrani diskriminacije (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine 59/09) uskladi s evropskim standardima, prvenstveno direktivama EU, potrebama društvene realnosti, te da se usklade terminološke nedorečenosti ili neprecizne upotrebe pojmova.

Tako je izmijenjenim članom 2 proširen zabrana diskriminacija i na lica koja su s članovima grupa „u rodbinskoj ili drugoj vezi”. Dodani su „invaliditet i starosna dob”, kao osnovi po kojima je zabranjena diskriminacija, a termin „spolnog izražavanja ili orijentacije” zamijenjen je riječima „seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika”, čime je terminološki obuhvaćena i zaštita interspolnih/interseks osoba od diskriminacije. Zabrana diskriminacije se sad odnosi na sve sfere života, ne samo na javni kao što je dosad bilo predviđeno.

Član 4 je izmijenjen u smislu da jasnije definiše uznemiravanje kao „svako neželjeno ponašanje” uzrokovano nekom od zakonom predviđenih osnova, a „koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe i stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja”, dok je „spolno” uznemiravanje definisano sad kao „seksualno”. Inkrimisano je i „poticanje na diskriminaciju”, dok su definisani i teži oblici diskriminacije koji obuhvataju diskriminaciju počinjenu prema određenom licu po više osnova iz člana 2 stav 1 Zakona o zabrani diskriminacije (višestruka diskriminacija), diskriminaciju počinjena više puta (ponovljena diskriminacija) i diskriminacija koja postoji duže vrijeme (produžena diskriminacija).“

Članom 7 precizirana su određena ovlaštenja institucije Ombudsmena Bosne i Hercegovine, koja postupa u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije, Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava BiH i posebnim propisima; te da radi na promociji ovog Zakona o zabrani diskriminacije, informira javnost, podiže svijest, provodi kampanje i na druge načine aktivno promovira borbu protiv diskriminacije u svrhu njene prevencije.

Da sudovi i drugi organi primjenjuju princip hitnosti u svim postupcima u kojima se ispituju tvrdnje o počinjenoj diskriminaciji i to da su dužni u skladu s općim pravilima postupka preduzeti sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se postupci u kojima se ispituju radnje o počinjenoj diskriminaciji provedu hitno i okončaju u najkraćem mogućem roku/regulisano je novim stavovima 4 i 5 u okviru člana 11.

U članu 12 regulisano je objavljivanje presude u medijima, način na koji se takav zahtjev postavlja u okviru sudskog postupka, te u kojim situacijama će sud usvojiti ovaj zahtjev.

Nadležnost za postupanje po tužbi je izmijenjena u članu 13 kao i rokovi za podnošenje tužbe. Tako je regulisano da su, za sporove po tužbi za diskriminaciju, nadležni u prvom i drugom stepenu osim suda opće mjesne nadležnosti i sudovi na čijem području tužilac ima prebivalište ili boravište, te sud u mjestu u kojem se dogodila šteta ili je počinjena radnja diskriminacije (stav 1). Dok je rok za

podnošenje tužbe na osnovu tužbe tri godine od dana saznanja o učinjenoj povredi prava, a najduže pet godina od dana učinjenja povrede. U slučaju kontinuirane diskriminacije, rok se računa od dana posljednje učinjene radnje. Rokovi se ne računaju u slučajevima sistemske diskriminacije. Rok za podnošenje zahtjeva za reviziju iznosi tri mjeseca od dana uručenja drugostepene presude (stav 4).

Član 14 definiše mjere osiguranja, te da se one mogu odrediti ako predlagač učini vjerovatnim da je povrijeđeno pravo na jednako postupanje, te ako je određivanje mjere osiguranja potrebno radi otklanjanja opasnosti od teške povrede prava na jednako postupanje, nenadoknadive štete ili sprečavanja nasilja (stav 2).

Teret dokazivanja (da nije došlo do diskriminacije) leži na suprotnoj strani, kada lice ili grupa lica u svim postupcima predviđenim Zakonom o zabrani diskriminacije, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije. Istovremeno su dodane nove odredbe koje regulišu položaj lica koje se svjesno izložilo diskriminacijskom postupanju, s namjerom neposredne provjere primjene pravila o zabrani diskriminacije, kao svjedoka, što je definirano u članu 15.

Član 16 terminološki je usklađen sa Zakonom o parničnom postupku, tako da se sad koristi termin „umješač” umjesto „treća strana”, što je u skladu sa terminologijom koju koristi Zakon o parničnom postupku. Dok je član 17 koji se tiče kolektivnih tužbi, preciziran u smislu da su precizno navedeni zahtjevi koje udruženja ili druge organizacije osnovane u skladu sa zakonom, koje se bave zaštitom ljudskih prava, odnosno prava određene grupe lica, mogu podnijeti tužbu protiv lica koje je povrijedila pravo na jednako postupanje većeg broja lica koja pretežno pripadaju grupi čija prava tužilac štiti. Ti zahtjevi su: utvrđenje da je tuženi povrijedio pravo na jednako postupanje u odnosu na članove grupe čija prava tužilac štiti; zabrana preuzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti pravo na jednako postupanje, odnosno izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice u odnosu na članove grupe; te da se presuda kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje objavi u medijima na trošak tuženog.

Zaštita lica koja prijavljuju diskriminaciju ili učestvuju u postupku je precizirana članom 18, koji definiše viktimizaciju kao oblik diskriminacije.